

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2397/2563

นาย อ. โดยนาง ก. ผู้เข้าเป็นคู่ความแทนผู้ร้อง นางสาว ร.ผู้คัดค้าน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1382, ป.วิ.พ. มาตรา 142

ย่อ / หลักกฎหมาย

การครอบครองที่จะให้ได้กรรมสิทธิ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1382 ต้องเป็นการครอบครองทรัพย์สินที่ผู้อื่นมีกรรมสิทธิ์ ทั้งจะต้องเป็นการครอบครองในลักษณะที่เป็นปรปักษ์ต่อสิทธิของผู้อื่น กล่าวคือ เจ้าของเดิมจะต้องยังคงมีสิทธิอยู่ในทรัพย์สินนั้น ๆ ถ้าไม่มีสิทธิหรือสิทธิที่มีอยู่สิ้นไปแล้ว การที่คนใหม่เข้ามาใช้สิทธิครอบครองในทรัพย์สินแทน ก็ทำให้เป็นการครอบครองปรปักษ์ไม่ ถ. และ ส. ได้ยกที่ดินพิพาทให้แก่บิดาผู้ร้องตั้งแต่ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินมือเปล่าที่ยังไม่มีเอกสารสิทธิใด ๆ ต่อมาที่ดินพิพาทตกเป็นของผู้ร้อง เมื่อผู้ร้องบรรยายคำร้องขอโดยยืนยันความเป็นเจ้าของสิทธิครอบครองในที่ดินพิพาทเช่นนี้ ผู้ร้องก็ไม่อาจอ้างการได้มาซึ่งที่ดินพิพาทโดยการครอบครองปรปักษ์ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 1382 ได้ คดีจึงไม่มีประเด็นเรื่องการครอบครองปรปักษ์

คำพิพากษา

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอขอให้ศาลมีคำสั่งว่า ที่ดินเนื้อที่ประมาณ 7 ไร่ 3 งาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินโฉนดเลขที่ 14028 ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้องโดยการครอบครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1382 ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านขอให้ยกคำร้องขอศาลชั้นต้นพิพากษาว่า ที่ดินตามโฉนดเลขที่ 14028 เฉพาะส่วนในเนื้อที่ 7 ไร่ 1 งาน 56 ตารางวาตามเส้นสีแดงในแผนที่พิพาทฉบับลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2560 ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของนายอานนตผู้ร้อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1382 ให้ผู้คัดค้านชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนผู้ร้อง โดยกำหนด ค่าทนายความ 7,500 บาท ผู้คัดค้านอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ ผู้คัดค้านฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีการะหว่างพิจารณาของศาลฎีกา ผู้ร้องถึงแก่ความตาย นางกุหลาบ ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทนศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาต ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่คู่ความมีได้โต้เถียงกันในชั้นฎีการับฟังได้ว่า นายนาคและนายสนั่น เป็นบุตรของนายถนอมและนางไสว ผู้ร้องเป็นบุตรของนายสนั่นและนางกลม ส่วนผู้คัดค้านเป็นบุตรของนายนาค ที่ดินพิพาทเนื้อที่ 7 ไร่ 1 งาน 56 ตารางวา เป็นส่วนหนึ่งของที่ดินแปลงใหญ่เนื้อที่ประมาณ 13 ไร่ เดิมที่ดินแปลงใหญ่เป็นที่ดินมือเปล่า เป็นของนายถนอมและนางไสว ปี 2520 นายนาคนำที่ดินของนายถนอมและนางไสวดังกล่าวทั้งแปลงไปขออนุญาตออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ทางราชการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 1469 ให้แก่นายนาค ต่อมาประมาณปี 2541 นายนาคนำที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ไปขออนุญาตออกโฉนดที่ดิน ทางราชการออกเป็นโฉนดที่ดินเลขที่ 14028 ให้แก่นายนาค โดยเป็นการออกตามความในมาตรา 58 ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของผู้คัดค้านว่า คดีนี้มีประเด็นเรื่องการครอบครองปรปักษ์หรือไม่ เห็นว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1382 บัญญัติว่า "บุคคลใดครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้ด้วยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครอง

ติดต่อกันเป็นเวลาสิบปี ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลา 5 ปีไซ้ร้ ท่านว่า บุคคลนั้นได้กรรมสิทธิ์" การครอบครองที่จะให้ได้กรรมสิทธิ์ตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้จึงต้องเป็น การครอบครองทรัพย์สินที่ผู้อื่นมีกรรมสิทธิ์ ทั้งจะต้องเป็นการครอบครองในลักษณะที่เป็นปรปักษ์ ต่อสิทธิของผู้อื่น กล่าวคือ เจ้าของเดิมจะต้องยังคงมีสิทธิอยู่ในทรัพย์สินนั้น ๆ ถ้าไม่มีสิทธิหรือสิทธิ ที่มีอยู่สิ้นไปแล้ว การที่คนใหม่เข้ามาใช้สิทธิครอบครองในทรัพย์สินแทน ก็ทำให้เป็นการ ครอบครองปรปักษ์ไม่ คดีนี้ผู้ร้องบรรยายมาในคำร้องขอว่า เมื่อประมาณปี 2500 นายถนอมและ นางไสวยกที่ดินแปลงหนึ่งเนื้อที่ประมาณ 13 ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินมือเปล่าให้แก่ยายนาคและนายสนั่น นายนาคและนายสนั่นแบ่งการครอบครองที่ดินกันอย่างเป็นส่วนสัด โดยนายสนั่นครอบครอง ทำประโยชน์ในส่วนที่ดินพิพาท ต่อมาเมื่อปี 2520 นายนาคขออนุญาตนายถนอม นางไสวและนาย สนั่นเพื่อนำที่ดินทั้งแปลงซึ่งรวมถึงที่ดินพิพาทไปขออนุญาตให้สิทธิรับรองการทำประโยชน์ โดยขอใส่ ชื่อนายนาคเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เพียงผู้เดียวไปก่อน เพื่อนำที่ดินไปจำนองไว้แก่ ธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร แต่นายสนั่นและนางกลมรวมทั้งผู้ร้องยังคง ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท เมื่อนายสนั่นถึงแก่ความตาย ผู้ร้องก็ยังคงครอบครอง ทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทต่อมา ข้ออ้างตามคำร้องขอดังกล่าวเป็นการยืนยันว่า นายถนอมและ นางไสวได้ยกที่ดินพิพาทให้แก่นายสนั่นบิดาผู้ร้องตั้งแต่ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินมือเปล่าที่ยังไม่มี เอกสารสิทธิใด ๆ ต่อมาที่ดินพิพาทตกเป็นของผู้ร้อง เมื่อผู้ร้องบรรยายคำร้องขอโดยยืนยัน ความเป็นเจ้าของสิทธิครอบครองในที่ดินพิพาทเช่นนี้ ผู้ร้องก็ไม่อาจอ้างการได้มาซึ่งที่ดินพิพาท โดยการครอบครองปรปักษ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1382 ได้ คดีจึงไม่มีประเด็นเรื่องการครอบครองปรปักษ์ ส่วนที่ปรากฏข้อเท็จจริงจากคำร้องขอและจากทาง นำสืบของผู้ร้องว่า เมื่อปี 2541 ทางราชการได้ออกโฉนดในที่ดินพิพาทโดยมีชื่อนายนาคเป็นผู้ถือ กรรมสิทธิ์นั้น ผู้ร้องซึ่งอ้างว่าได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทมาตั้งแต่ปี 2530 ก็ไม่อยู่ใน ฐานะที่จะอ้างได้ว่าที่ดินพิพาทเป็นที่ดินมีกรรมสิทธิ์ของนายนาคหรือทายาทของนายนาค เพราะ จะขัดกับข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างมาในคำร้องขอ อีกทั้งต้องถือว่าการออกโฉนดที่ดินให้แก่ยายนาค เป็นการออกให้แก่ผู้ที่ไม่มีสิทธิในที่ดิน ไม่ชอบด้วยกฎกระทรวงฉบับที่ 43 (พ.ศ.2537) ซึ่งออกตาม ความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 ที่กำหนดไว้ว่า ที่ดินที่จะพึงออก โฉนดที่ดินต้องเป็นที่ดินที่มีสิทธิในที่ดินได้ครอบครองและทำประโยชน์แล้ว นายนาคหรือ ผู้คัดค้านซึ่งเป็นทายาทของนายนาคจึงไม่ใช่ผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทที่ผู้ร้องจะร้องขอ ครอบครองปรปักษ์ได้ ที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยในประเด็นนี้มานั้นจึงเป็นการวินิจฉัยนอกประเด็น ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 ฎีกาของผู้คัดค้านฟังขึ้น แต่ อย่างไรก็ดีตามคดียังมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่า ที่ดินพิพาทเป็นของผู้ร้องหรือไม่ ปัญหาดังกล่าวศาล ล่างทั้งสองยังไม่ได้วินิจฉัย แต่เมื่อคดีมาสู่ศาลฎีกาแล้ว ศาลฎีกาเห็นสมควรวินิจฉัยในปัญหานี้ไป เสียทีเดียว โดยไม่ย้อนสำนวนไปให้ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยก่อน และเห็นว่า คดีนี้มีตัวผู้ร้อง นาง กุหลาบภริยาผู้ร้อง และนางสาววรรณบุตรสาวผู้ร้องมาเบิกความอธิบายถึงความเป็นมาของที่ดิน พิพาทว่า เมื่อปี 2500 นางถนอมและนางไสวยกที่ดินพิพาทซึ่งขณะนั้นยังไม่มีเอกสารสิทธิใด ๆ ให้ แก่นายสนั่นบิดาผู้ร้อง จากนั้นนายสนั่นและนางกลมมารดาผู้ร้องได้ปลูกสร้างบ้านเลขที่ 230 และ พักอาศัยในบ้านหลังดังกล่าวร่วมกับผู้ร้อง โดยมีนายถนอมและนางไสวมาพักอาศัยอยู่ด้วย ต่อมา เมื่อปี 2530 ผู้ร้องได้ปลูกสร้างบ้านเลขที่ 86/2 บนที่ดินพิพาท และได้เข้าไปครอบครอง ทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทต่อจากนายสนั่นนับถึงปัจจุบันเป็นเวลา 29 ปีแล้ว โดยนายนาคไม่เคย

เข้ามายุ่งเกี่ยวในที่ดินพิพาทแต่อย่างใด และพยานทั้งสามยังเบิกความถึงสาเหตุที่มีการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์และโฉนดที่ดินพิพาทโดยมีชื่อนายนาคเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ว่า เนื่องจากนายนาคเดือดร้อนเรื่องเงิน มีความจำเป็นต้องนำที่ดินทั้งแปลงไปจำนองเป็นประกันหนี้เงินกู้ นายนาคจึงขออนุญาตนายถนอม นางไสวและนายสนั่นเพื่อนำที่ดินทั้งแปลงซึ่งรวมถึงที่ดินพิพาทไปขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หลังจากนั้นก็นำที่ดินทั้งแปลงไปจำนองไว้แก่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ หลังจากจำนองแล้วนายนาคไม่มีเงินไปไถ่ถอนจำนองจึงไม่สามารถทำการแบ่งแยกที่ดินพิพาทให้แก่นายสนั่นรวมทั้งผู้ร้องได้ ตามคำเบิกความของพยานทั้งสามปากดังกล่าวนอกจากจะสอดคล้องต้องกันแล้ว ยังสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ได้ความจากคำเบิกความของพยานผู้ร้องปากพระธรรมนิยม ซึ่งเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกับนายนาคและนายสนั่น ที่เบิกความว่า นายถนอมและนางไสวมีที่ดิน 1 แปลง มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 21 ไร่ บุคคลทั้งสองประสงค์จะแบ่งที่ดินให้แก่บุตรทั้งสามคนอันได้แก่ นายนาค นายสนั่นและพยาน โดยในส่วนของพยานนั้นได้รับส่วนแบ่งไปแล้วคือ ที่ดินตามโฉนดเลขที่ 14029 ที่ดินส่วนที่เหลือซึ่งคือที่ดินตามโฉนดเลขที่ 14028 มีผู้ร้องและผู้คัดค้านเข้าไปปลูกสร้างบ้านอยู่อาศัยโดยอยู่คนละส่วนกัน ผู้ร้องยังมีนายจำปา ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กับที่ดินพิพาทมาเบิกความสนับสนุนว่า นายสนั่นและพี่น้องอีกสองคนแบ่งที่ดินกันครอบครองคนละแปลง โดยในส่วนของนายสนั่นครอบครองที่ดินพิพาทซึ่งเป็นแปลงที่อยู่ตรงกลางระหว่างแปลงของนายนาคและแปลงของพระธรรมนิยม หลังจากนั้นถึงแก่ความตายผู้ร้องได้เข้าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทแทนนายสนั่น ส่วนผู้คัดค้านครอบครองทำประโยชน์อยู่ในที่ดินส่วนของตน ผู้คัดค้านเพิ่งบุกรุกเข้าไปทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทเมื่อประมาณปี 2557 ทั้งผู้ร้องยังมีภาพถ่ายมานำสืบสนับสนุน ซึ่งเมื่อตรวจสอบสภาพของบ้านเลขที่ 86/2 ดังกล่าวพบว่า เป็นบ้านที่ปลูกสร้างขึ้นอย่างถาวร โดยชั้นล่างก่ออิฐถือปูน ส่วนชั้นบนทำด้วยไม้ การที่ผู้ร้องปลูกสร้างบ้านที่มีความมั่นคงถาวรบนที่ดินพิพาทและพักอาศัยอยู่ในบ้านหลังดังกล่าวมาตั้งแต่เมื่อประมาณปี 2530 เช่นนี้ บ่งชี้ว่าผู้ร้องครอบครองที่ดินพิพาทในฐานะเป็นเจ้าของ มิใช่เป็นการขออาศัยอยู่ชั่วคราวตามที่ผู้คัดค้านกล่าวอ้าง และเมื่อพิจารณาแผนที่สังเขปแสดงการครอบครองที่ดิน ซึ่งเป็นแผนที่แสดงการครอบครองที่ดินโฉนดเลขที่ 14028 ระหว่างผู้ร้องกับผู้คัดค้าน และรูปแผนที่ในโฉนดที่ดินเลขที่ 14029 ที่ทางราชการออกให้แก่นางไสวและต่อมาตกทอดแก่พระธรรมนิยมก็พบว่า ที่ดินส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่าเป็นของผู้คัดค้านนั้นตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ถัดมาคือ ที่ดินพิพาท ถัดจากที่ดินพิพาทคือที่ดินโฉนดเลขที่ 14029 ตำแหน่งที่ตั้งของที่ดินทั้งสามแปลงดังกล่าวสอดคล้องกับลำดับทายาทชั้นบุตรของนายถนอมและนางไสว ซึ่งนายนาคเป็นบุตรคนโต ส่วนนายสนั่นและพระธรรมนิยมเป็นบุตรคนกลางและคนเล็กตามลำดับ จึงยังเป็นการสนับสนุนข้ออ้างของผู้ร้องให้มีน้ำหนักน่ารับฟังยิ่งขึ้น ส่วนผู้คัดค้านมีตัวผู้คัดค้านมาเบิกความเป็นพยานว่า นายถนอมและนางไสวยกที่ดินโฉนดเลขที่ 14028 ซึ่งเดิมเป็นที่ดินมือเปล่าให้แก่นายนาคบิดาผู้ร้องทั้งแปลงตั้งแต่เมื่อปี 2499 ผู้คัดค้านจึงอนุญาตให้ผู้ร้องปลูกบ้านอาศัยอยู่ในที่ดินพิพาทเป็นการชั่วคราว และก่อนที่ผู้ร้องจะมายื่นคำร้องขอเป็นคดีนี้ผู้ร้องก็ไม่ได้พักอาศัยอยู่ในบ้านที่ปลูกบนที่ดินพิพาท ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิใด ๆ ในที่ดินพิพาท ตามคำเบิกความของผู้คัดค้านดังกล่าวนอกจากจะขัดแย้งกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปลูกสร้างบ้านของผู้ร้องที่ปรากฏว่า ผู้ร้องปลูกสร้างบนที่ดินพิพาทอย่างมั่นคงถาวรมาตั้งแต่เมื่อประมาณ 2530 ยังขัดแย้งกับข้อเท็จจริงที่ได้ความจากคำเบิกความของผู้คัดค้านเองที่เบิกความตอบคำถามค้านว่า นายสนั่นและครอบครัวพักอาศัยอยู่ในที่ดินพิพาทจนกระทั่งนายสนั่นถึงแก่ความตาย ที่ผู้คัดค้านมี

นายบุญเชิด นายสมชาย นายนรินทร์ และนางอำนาจ มาเบิกความเป็นพยานนั้น นายบุญเชิด นายสมชาย และนายนรินทร์ก็ไม่ได้ยืนยันว่า ผู้ร้องอยู่ในที่ดินพิพาทโดยอาศัยสิทธิของผู้คัดค้าน ส่วนนางอำนาจนั้นได้กล่าวว่า เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับผู้คัดค้าน ถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในผลแห่งคดี ที่พยานปากนี้เบิกความว่า ที่ดินพิพาทเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินที่นายนาคได้รับการยกให้จากนายถนอมและนางไสว นั้น จึงน่าจะเบิกความเพื่อช่วยเหลือผู้คัดค้าน ส่วนที่ผู้คัดค้านฎีกาว่า พระธรรมเนียม นายจำปา นางลำพวน นายวิทวัส นายไวพจน์ นายหยด นายสมชาย นายลำยอง นายธนาวุฒิ และนางกาหลง พยานของผู้ร้องมาเบิกความเพื่อช่วยเหลือผู้ร้องนั้น ก็ได้กล่าวว่าพระธรรมเนียมมีฐานะเป็นอาของผู้ร้องและผู้คัดค้าน ทั้งเป็นผู้ยกที่ดินส่วนของตนให้แก่ฝ่ายผู้ร้องและฝ่ายผู้คัดค้านคนละเท่า ๆ กัน แสดงว่าพระธรรมเนียมมีความรักและความเมตตาต่อทั้งผู้ร้องและผู้คัดค้าน จึงไม่น่าเชื่อว่าจะมาเบิกความเพื่อช่วยเหลือผู้ร้อง ส่วนพยานปากอื่น ๆ ที่กล่าวข้างต้นแม้จะเป็นญาติของผู้ร้อง ญาติของนางกุหลาบภริยาผู้ร้องหรือสนิทคุ้นเคยกับฝ่ายผู้ร้อง แต่พยานดังกล่าวก็มิได้มีส่วนได้เสียในผลคดี จึงไม่น่าจะมีเหตุผลใดที่จะเบิกความเพื่อช่วยเหลือฝ่ายผู้ร้องตามพยานหลักฐานที่ผู้ร้องนำมาสืบมีน้ำหนักให้น่ารับฟังกว่าพยานหลักฐานของผู้คัดค้าน ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ตามที่ผู้ร้องนำสืบว่า ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินที่ผู้ร้องเป็นเจ้าของสิทธิครอบครอง และต้องถือว่าการออกโฉนดที่ดินเลขที่ 14028 ดังกล่าว ที่ออกทับที่ดินพิพาท จึงเป็นการออกโดยไม่ชอบ สมควรต้องเพิกถอนเสีย ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยในผล ฎีกาของผู้คัดค้านฟังไม่ขึ้น พิพากษาแก้เป็นว่า ผู้ร้องเป็นเจ้าของผู้มีสิทธิครอบครองในที่ดินพิพาทเพิกถอนโฉนดที่ดินเลขที่ 14028 ในส่วนที่ออกทับที่ดินพิพาท โดยให้ผู้คัดค้านเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 6 ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

ดิเรก อิงคินันท์ · ภาณุวัฒน์ สุกะพันธุ์ · วินัย เรืองศรี

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: thai-legal-corpus (CC-BY-4.0) – deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/2397/2563>